

MURAL DEL 8 DE MARÇ

L'Assemblea General de l'Organització de les Nacions Unides, reunida el 16 de desembre de 1977, va declarar oficialment el 8 de març de cada any Dia Internacional pels Drets de la Dona, anteriorment denominat Dia Internacional de la Dona Treballadora, i que ja s'havia estat commemorant als Estats Units des de l'any 1909 i a Alemanya, Àustria, Dinamarca i Suïssa des de l'any 1911.

El 8 de març, es commemora la lluita de les dones per eliminar tota forma de discriminació, independentment de la seva forma o condició, en qualsevol àmbit de la vida i, singularment, en les esferes política, civil, laboral, econòmica, social i cultural.

El 28 de febrer de 1909 se celebra per primera vegada als Estats Units, en honor a la vaga de les treballadores tèxtils de 1908 en la qual van protestar per les penoses condicions de treball. Encara que, segons argumenta Nacions Unides, celebrar el 8 de març com el dia de la dona està estretament vinculat als moviments feministes durant la Revolució Russa de 1917. Va ser un 8 de març de 1917, quan les dones russes es van declarar en vaga, demanant Pa i pau. Quatre dies després, el Tsar es va veure obligat a abdicar i el govern provisional va concedir a les dones el dret de vot.

No resulta senzill fixar un sol esdeveniment com el motiu pel qual es va triar el 8 de març, per això s'ha d'entendre com una lluita en conjunt i un esforç prolongat en el temps, l'origen del qual està en les manifestacions i protestes protagonitzades per les dones des de començaments del segle XX arreu del món, que reclamaven el dret al vot, millors condicions laborals i salarials i la igualtat entre dones i homes, i que van anar semblant la llavor del 8M. Dones de tot el món unides, reclamant la seva igualtat enfront dels homes, segons recull Nacions Unides.

Amb la col·laboració del Departament d'Igualtat i Feminismes

DOLORS PIERA

Dolors Piera Llobera va néixer en 1910 en Puigvert d'Agramunt (Lleida) i va morir a Xile l'any 2002. Va ser mestra sindicalista, defensora de la coeducació i de la pedagogia Freinet.

Va néixer en una família de tradició republicana, fundadors del Centre Republicà de Puigvert d'Agramunt, i amb tradició pedagògica. Va estudiar magisteri a l'Escola Normal de Lleida on, malgrat la dictadura del general Primo de Rivera, es mantenia un grup de mestres renovadors i introductors del Mètode Montessori, entre elles Pepita Úriz. Al costat del seu pare va formar part del grup de fundadors/es del grup Batec, defensor de l'escola laica i introductor del mètode pedagògic de Célestin Freinet.

Va començar la seva vida professional, com a mestra, en diverses escoles de Barcelona i, posteriorment, en diferents escoles de Lleida (Bell-lloc d'Urgell i Balaguer), aconseguint la seva plaça definitiva a Vilafranca del Penedès. En aquest moment va iniciar una etapa en la qual va prendre contacte amb dones implicades en el moviment feminista i va intensificar la seva formació política. Es movia en cercles afins al Bloc Obrer i Pagès i també va formar part del comitè d'ajuda als presos de la comarca. Va ser una de les fundadores de la Federació d'Ensenyament de la UGT (FETE-UGT), va organitzar les missions pedagògiques a Lleida, va ser secretària general de la Unió de Dones de Catalunya, responsable de la Comissió de la Dona del PSUC, i la primera dona a assumir una regidoria a l'Ajuntament de Barcelona, responsabilitat que va exercir fins a l'ocupació de la ciutat per les tropes franquistes el gener de 1939.

Amb la derrota de la República, l'any 1939 es va exiliar a París i va passar sis mesos a la presó de Fresnes detinguda pels nazis. Quan va sortir, es va veure obligada a marxar de França, instal·lant-se definitivament a Xile, on va continuar amb la seva passió per la pedagogia, la seva militància feminista, implicant-se en el Casal Català de Santiago de Xile, i la seva lluita política i contra el feixisme.

CLARA CAMPOAMOR

Carmen Eulalia Campoamor Rodríguez, va néixer a Madrid el 1888 i va morir a Lausana (Suïssa) el 1972. Va ser advocada, escriptora, política i defensora dels drets de la dona.

En 1909 va aconseguir plaça en el cos auxiliar de Telègrafs del Ministeri de la Governació, en les primeres oposicions d'auxiliars femenines de Telègrafs i en 1914, va guanyar una plaça en el Ministeri d'Instrucció Pública. Posteriorment, va ser secretària al periòdic La Tribuna, treball que la va portar a interessar-se per la política i on va publicar els seus primers articles el 1920. Allí va conèixer l'escriptora Eva Nelken, i va entrar en contacte amb activistes feministes com la sufragista Carmen de Burgos, començant a col·laborar en diverses associacions feministes, impartint conferències i escrivint per a la premsa. Després de llicenciar-se com a advocada l'any 1924 va participar en la fundació de la Federació Internacional de Dones de Carreres Jurídiques i l'Institut Internacional d'Unions Intel·lectuals.

Amb trenta-sis anys, es va convertir en una de les poques advocades espanyoles de l'època. Va ser la primera dona a defensar un cas davant el Tribunal Suprem, la primera a ocupar la junta directiva de l'Ateneu de Madrid, la primera a parlar en el Congrés quan va accedir al seu escó en les eleccions de 1931 i la primera entre les espanyoles a pronunciar-se davant la Societat de Nacions (actual ONU).

Després de proclamar-se la Segona República va ser elegida diputada en les eleccions de 1931 pel Partit Radical. Va formar part de l'equip que va elaborar el projecte de la Constitució de la nova República on va lluitar per establir la no discriminació per raó de sexe, la igualtat jurídica dels fills i filles nascuts dins i fora del matrimoni, el divorci i el sufragi universal. Ho va aconseguir tot, excepte el relatiu al vot femení, que va haver de debatre's en les Corts d'Espanya. El debat final, celebrat l'1 d'octubre, va ser un esdeveniment en què Clara Campoamor va ser considerada la vencedora i, finalment, va ser aprovat l'article 36 que va possibilitar el sufragi femení. Paral·lelament, va crear la Unió Republicana Femenina, centrada a promoure campanyes a favor del sufragi femení al costat d'activitats polítiques i culturals. A més de la seva lluita pel vot femení, va defensar en el Congrés l'abolicionisme de la prostitució com una manera de garantir la igualtat entre dones i homes.

En esclatar la Guerra Civil, i per por de ser represaliada, decideix exiliar-se a Lausana, on va compaginar les seves ocupacions amb l'escriptura de diverses obres sobre feminisme i sobre la seva experiència en l'àmbit polític. Després de la victòria franquista es va obrir un procés contra ella acusada de maçona, pel qual hauria estat condemnada a dotze anys de presó en cas d'haver tornat a Espanya, la qual cosa mai va arribar a fer.

PEPITA SAGAÑOLES

Josefa Sagañoles Martell va néixer a Lleida el 20 d'agost de 1890 i va morir a Barcelona el juliol de 1982. Va ser una dibuixant i pintora lleidatana, especialitzada en paisatges i figuració d'estil modernista.

Va rebre una educació per a noies segons els costums de la burgesia de l'època en què destacava l'estudi d'idiomes i arts plàstiques, i ben aviat va sobresortir en aquests dos àmbits, en llengües estrangeres i en un domini excel·lent en matèries de pintura i dibuix. Va estudiar a l'Acadèmia de Belles Arts Sant Jordi a Barcelona i més tard assistí a l'acadèmia de dibuix que el 1916 va obrir Joaquin Xauradó i Echauz a Lleida. En aquesta acadèmia la major part de l'alumnat era masculí, i l'excepció a la regla la van configurar Josefa Sagañoles i Antònia Mir, ambdues dibuixants i pintores.

Pepita Sagañoles es pot considerar una paisatgista d'estil modernista, però en allò que va destacar, i que més reconeixement li va aportar, van ser els retrats. Tres obres seves van ser classificades per exposar-se a la Biennal de Paris de 1912; va guanyar diferents concursos publicant algunes de les seves obres en diverses revistes de l'època i la seva obra fou estudiada i elogiada per diferents crítics. Tot i que es va retirar molt aviat, és considerada una de les millors pintores catalanes de la seva època.

ROSA PARKS

Rosa Louise McCauley Parks va néixer a Tuskegee (Alabama) el 4 de febrer de 1913 i va morir a Detroit (Míchigan) el 24 d'octubre de 2005. Va ser una activista afroamericana pels drets civils als Estats Units, per ocupar un seient per a persones blanques en lloc d'un en la zona posterior de l'autobús per a gent afroamericana. Va ser empresonada per la seva conducta, acusada d'haver pertorbat l'ordre i multada amb un càrrec de 14 dòlars que es va negar a pagar per considerar il·legal aquella norma. La seva detenció se cita, sovint, com l'inici del moviment, i se la reconeix com «la primera dama dels drets civils», si bé ja existia un precedent d'altres dones (Claudette Colvin, Aurelia Browder i Mary Louise Smith, aquest mateix any, Irene Morgan 10 anys abans i Anada B. Wells 71 anys abans).

Els/les afroamericans/es es van negar a usar l'autobús fins que poguessin asseure's on volien i van crear l'Associació per a la Millora de Montgomery amb l'objectiu de defensar els drets civils de la comunitat afroamericana. Martin Luther King va ser elegit president, i l'organització va decidir prolongar el boicot, durant 381 dies, fins a acabar amb la segregació en el transport públic. Aquest succés va iniciar més protestes contra altres pràctiques de segregació.

El 1940 Rosa Parks es va convertir en membre de la Montgomery Voters League, amb l'objectiu d'ajudar els/les afroamericans/es a inscriure's en les llistes electorals per a poder votar, una autèntica carrera d'obstacles; de fet, ella no va poder aconseguir-ho fins al tercer intent, el 1945. Va ser elegida com a secretària de l'àrea de joventut de l'Associació Nacional per al Progrés de les Persones Afroamericanes a Montgomery en 1950. Mentrestant, la lluita judicial contra la llei segregacionista de Montgomery i Alabama va arribar finalment a la Cort Suprema dels Estats Units, que va declarar inconstitucional la segregació en el transport públic, però no va ser fins a 1964 quan la Llei de Drets Civils acabaria prohibint la segregació racial també en espais públics, així com la discriminació en el treball i l'educació.

Rosa Parks es va convertir en una icona del moviment de drets civils aconseguint, a principis de la dècada de 1960, una ocupació amb el representant afroamericà John Conyers, del Partit Demòcrata, on va treballar en les àrees d'habitatge assequible, discriminació laboral i educació. Va col·laborar a més en la junta de la Federació Estatunidenca de Planificació Familiar i va fundar, l'any 1987, l'Institut Rosa i Raymond Parks per al Desenvolupament Personal, el programa del qual 'Camins cap a la Llibertat' organitza recorreguts amb autobús per a adolescents perquè coneguin la història de la lluita pels drets civils als Estats Units.

Des de 1979 i fins a la seva defunció se li van atorgar diferents reconeixements i honors. El 30 d'octubre de 2005, les restes de Rosa Parks van ser honrades a la Rotonda del Capitoli, convertint-se en la primera dona i la segona persona afroamericana a rebre aquest honor.

IRENE SOLSONA

Irene Solsona i Fagés va néixer a Vila-sana (Lleida) el 24 de novembre de 1933 i va morir a Lleida el 2 de juny de 1985. Va ser una reconeguda pintora que va destacar tant per les seves obres d'art com pel seu caràcter altruista.

Es va graduar a l'Escola de Magisteri de Lleida on va nodrir la seva sensibilitat artística, l'estima i l'observació poètica a l'entorn rural en què va créixer, i les seves inquietuds humanístiques que van estar alimentades per l'esperit altruista dels seus pares. Tot plegat, la va portar a dedicar-se a les persones i a l'art, exposant, l'any 1957, una col·lecció d'olis al Cercle de Belles Arts de Lleida. Va continuar amb la seva formació artística a l'Escola Massana de Barcelona i a l'Escola d'Art de Tarragona i Llotja, on es va graduar en l'especialitat de pintura.

Durant la seva estada a Barcelona va entrar en contacte amb els ambients artístics de la ciutat, especialment amb els de caràcter més innovador i progressista. Quan va tornar a Lleida, juntament amb la seva germana Rosa Maria Solsona, va obrir un estudi d'art incorporant activitats docents a partir de l'any 1970, que va esdevenir pioner pel que fa a una nova concepció d'impartir l'ensenyament i fomentar el cultiu de l'expressió plàstica. Desenvolupà el projecte de les aules-taller des de la seva fundació. També va promoure la difusió de les arts plàstiques pels pobles de les comarques de Lleida i va treballar per implicar els/les joves en activitats artístiques i culturals que resultaven inèdites per l'època.

A més va realitzar diferents col·laboracions amb les escoles d'estiu per a mestres de Rosa Sensat de Barcelona i Jaume Miret de Lleida, el Museu d'Art de Catalunya, l'Institut de les Ciències de l'Educació dels estudis universitaris de Lleida, les Escoles Alba, Òmnium Cultural, i el Departament de Cultura de la Generalitat. D'Irene Solsona i Fagés es recorda la seva extensió humana i espiritual, i la seva aportació a l'art i la pedagogia. Maria Rúbies, una entranyable amiga, va plasmar l'últim adéu a Irene en una bella poesia, publicada l'any 1985, i titulada Irene, pau.

Amb la col·laboració del Departament d'Igualtat i Feminismes

MARIA AURÈLIA CAMPANY

Maria Aurèlia Campmany i Farnés va néixer a Barcelona el 3 d'agost de 1918 i va morir el 2 d'octubre de 1991. Va ser una novel·lista, dramaturga i assagista espanyola, destacada feminista, activista cultural i política.

Per a Maria Aurèlia, fou bàsic l'ensenyament secundari rebut a l'Institut Escola, un centre de renovació pedagògica creat per la Generalitat republicana i que van consolidar el seu esperit de llibertat i els seus valors catalanistes i d'esquerres en què fou educada per la seva família. Posteriorment, es va llicenciar en Filosofia en la Universitat de Barcelona de la postguerra i va practicar la docència durant les dècades de 1940 i 1950 en l'Institut Albéniz de Badalona i a l'Escola Isabel de Villena de Barcelona.

Amb la seva primera novel·la, *Necessitem morir* (publicada en 1952), va quedar finalista del premi Joanot Martorell de 1947, encara que el seu prestigi com a narradora li va arribar amb novel·les com *Betúlia*, *El gust de la pols* i *Un lloc entre els morts*, aquesta última, premi Sant Jordi de 1968. En 1981 va rebre el premi Ramon Fuster, i en 1983 va guanyar el premi Crítica Serra d'Or de Literatura Infantil i Juvenil amb *El malefici de la reina d'Hongria*. Tot i els entrebancs de la censura, mai va deixar de publicar, realitzant més de 70 publicacions i convertint-se en una de les escriptores catalanes més polifacètiques, ja que a més de la narrativa es va dedicar a la traducció i va conrear el teatre, l'assaig (sobretot literari i feminista), la literatura infantil, i altres gèneres literaris. També va realitzar col·laboracions en els mitjans de comunicació, cursos, conferències, presentacions i va ser jurat de certàmens i concursos. En 1959 va fundar, al costat de Ricard Salvat, l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, on va exercir de professora, actriu i directora de teatre i de cinema.

Introdutora i teòrica del feminisme de la igualtat, fou una incansable activista cultural i política, que va participar en diverses entitats, institucions i associacions. En la dècada dels anys quaranta participa en algunes activitats culturals clandestines, com les de Miramar, i entra en contacte amb el grup d'Ariel. Posteriorment, l'any 1976, va participar i va intervenir en el "Míting de la Llibertat" i en el procés constituent del Partit Socialista de Catalunya. Va ser regidora i responsable de les àrees de Cultura i d'Edicions a l'Ajuntament de Barcelona pel Partit dels Socialistes de Catalunya, i membre de la Diputació de Barcelona des de 1983 i fins a la seva mort. Va ser també membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, i presidenta del Centre Català del Pen Club.

MARIA RIUS

Maria de Riu Berengué, més coneguda com a Maria Rius, va ser una activista anarquista que va néixer a Arbeca (Lleida) l'any 1900.

Filla d'una família obrera, amb nou anys va entrar a treballar de camisera. Quan tenia divuit anys es va traslladar, amb la seva família, a viure a Barcelona i es va fer militant de la Confederació Nacional del Treball (CNT). A més de la tasca anarcosindicalista, va estar implicada en activitats socials, formant part del Comitè Pro-Presos de la CNT, ajudant a amagar els/les pròfugs/gues i a organitzar les fugides. També va participar en el grup d'acció anarquista Los Solidarios.

El 1924 va ser detinguda i condemnada a vuit anys de presó en trobar, a casa seva, explosius i armes. Anys després va haver de fugir a França perquè va tornar a intervenir en fugides i va ser assenyalada, reiteradament, com l'organitzadora.

A la caiguda de la dictadura de Primo de Rivera, en 1930, va tornar a Catalunya i es va incorporar al Comitè Femení Proamnistia de Barcelona, fent una intensa campanya d'ajuda als/les presoners/es. El 14 d'abril de 1931, en proclamar-se la Segona República, va assaltar la presó de dones de Reina Amàlia, alliberant les presoneres i cremant els arxius. Amb les dones alliberades, van marxar en manifestació fins a la plaça de l'Ajuntament de Barcelona. Entre 1936 i 1937 es va incorporar a la columna Hilario-Zamora, destacada a Sástago. Allí va ser miliciana i va crear un taller de confecció destinat a vestir els/les combatents.

En acabar la Guerra Civil espanyola es va exiliar a França, on sembla que no va continuar amb una militància activa. Es desconeix quan va morir.

FEDERICA MONTSENY MAÑÉ

Federica Montseny Mañé va ser una política, sindicalista anarquista i escriptora que va néixer a Madrid el 12 de febrer de 1905 i va morir a Tolouse el 14 de gener de 1994. Els seus pares editaven La Revista Blanca, una publicació destacada dins del pensament llibertari espanyol durant el primer terç del segle XX, en la qual Federica va publicar diferents obres. El 1923, va començar a col·laborar també en la revista Solidaridad Obrera, i la seva primera novel·la llarga, La Victoria, es va editar l'any 1925, escrivint en total més de 50 llibres i més de 30 publicacions. També va demostrar les seves habilitats d'oratória des de petita, les quals van permetre que la veu de Federica arribés a grans masses en les seves conferències.

Es va integrar en el sindicat de la CNT amb tot just setze anys i va iniciar els seus discursos amb disset anys, encara que la seva activitat pública es va veure interrompuda durant la dictadura de Primo de Rivera (1923 - 1930), la qual la va deixar marcada, especialment pel seu pas per la presó. Així i tot, el 1932 va reprendre els seus discursos i mítings que la van portar a París i a recórrer diverses ciutats d'Espanya.

El novembre de 1936 inicia la seva labor en el govern com a Ministra de Sanitat i Assistència Social. Encara que va dubtar a fer aquest pas a les institucions perquè suposava, d'alguna manera, traïr la seva trajectòria anarquista, finalment va acceptar ser ministra, convertint-se en la primera dona ministra a Espanya. Durant aquest període, va plantejar una política de benestar social, basada en criteris de ciutadania social que pretenia allunyar-se de les pràctiques de beneficència. Va planejar la creació de llocs d'acolliment per a la infància, menjadors per a dones embarassades en els quals es vetllava per una completa alimentació, deslliuradors de prostitució per a la recuperació i inserció laboral de les dones en situació de prostitució, una llista d'activitats professionals per a persones amb discapacitat intel·lectual, la inspecció de centres sanitaris, la constitució d'un Institut d'Higiene i Alimentació, la creació d'un Comitè Nacional de Subministraments que centralitzés i agilitzés la distribució de medicaments i el primer projecte de Llei de l'avortament a Espanya. Molts d'aquests projectes no van poder iniciar-se i executar-se a causa de la seva sortida del govern l'any 1937.

Després de la Guerra Civil Espanyola es va instal·lar a París, on va treballar per a la Junta d'Ajuda als Refugiats Espanyols (JARE) i per al Servei d'Evacuació de Refugiats Espanyols (SERE). Va adoptar el nom francès de Fanny Germain, sota el qual va continuar publicant articles per a donar testimoniatge de la guerra i el destí de les persones en l'exili. Posteriorment, i després del seu pas per un camp de concentració, es va traslladar a Tolouse on va continuar treballant publicant i dirigint el periòdic anarquista de la CNT, després rebatejat com Espoir.

En l'actualitat és considerada una referent anarquista i feminista, encara que ella mai es va considerar feminista sinó humanista. Segons les seves declaracions, anhelava "gestar un món socialista basat en els drets de l'individu i en l'organització de la societat en la qual no hi ha poder opressor, partint de la base que tot poder, ho prengui qui vulgui, serà forçosament opressor i serà forçosament obligat a recórrer a la dictadura".

Amb la col·laboració del Departament d'Igualtat i Feminismes

MARIA ROSELL

Maria Rosell Latorre va néixer l'any 1913 a Alcarràs. Va ser una mestra de la República, amb vocació social, dedicada a educar els infants de famílies amb pocs recursos. També va desenvolupar la seva tasca de mestra durant la postguerra, a la foscor de la dictadura franquista, posant-se al costat de les famílies del barri de Balàfia a Lleida. Va reivindicar els serveis bàsics i va incloure l'ensenyament, la cultura, l'esport i la vida del bon veïnatge al barri. La seva voluntat va ser construir un bon futur per a les veïnes i els veïns del barri participant activament en la seva construcció i el seu progrés.

Amb el pas dels anys el seu treball va quedar a l'oblit però, al barri de Balàfia es va honorar la seva memòria reivindicant-la com a símbol de totes i tots els mestres.

MINERVA

Minerva era la deessa romana de la saviesa i l'educació, les ciències i els invents, la medicina, les artesanies i la poesia, la civilització, la justícia i la pau, el comerç i la navegació. Filla de Júpiter, el rei dels déus, era una deessa guerrera protectora de Roma, i protectora de les arts. Se la representa vestida amb armadura o vestit i amb casc, llança, escut i ègida, un símbol protector en el qual apareix el cap de Medusa. El seu nom, probablement va ser importat de la Menrva dels etruscos, i deriva de meminisse, que significa "recordar".

Amb Juno i el seu pare, Júpiter, forma part de la Tríada Capitolina, les tres deïtats més importants de la mitologia romana i, per tant, molts ritus i festivitats, com el Festival Quinquatras (anteriorment dedicat a Mart), estan dedicats a ella.

Segons les llegendes, l'heroi grec Enees, que va aconseguir escapar de Troia, va portar una estàtua del culte de la deessa a Roma. Situada dins del temple de Vesta, es creia que la ciutat es mantindria a resguard de perill sempre que l'estàtua estigués en lloc segur. La deessa també es va associar amb la victòria. L'emperador Domiciano va afirmar que era la seva protectora especial i va encarregar construir-li un temple en el fòrum de Nerva de Roma en la segona meitat del segle I d. C.

Una de les característiques més famoses de la història de Minerva és el seu desacord amb Neptú per a batejar amb el seu nom la ciutat d'Atenes. Dotze grans déus, van decidir que qui produís la cosa més útil per a la ciutat atorgaria el seu nom. Neptú va fer que la terra produís una immensa font d'aigua salada. Minerva va fer créixer una olivera, i això va ser el que li va donar la victòria i la va convertir en la patrona d'Atenes.

També és la protagonista d'una de les històries més famoses de les Metamorfosis d'Ovidi. En el mite, una jove anomenada Aracne presumeix que la seva habilitat per a teixir és superior a la de Minerva. Llavors la gran deessa repta Aracne a crear un tapís. En l'obra de Minerva estaven representats tots els grans déus i la mateixa Minerva està en el centre, guanyant la competició, i a les vores estan els/les mortals que havien gosat reptar les deïtats. Per part seva, l'obra d'Aracne, mostra diversos dels déus adoptant formes diferents per a seduir als/les mortals ingenus/es. El tapís és una excel·lent obra d'art, però, Minerva es declara a si mateixa la guanyadora i castiga Aracne, per la seva gosadia i la imprudència de considerar-se igual a una deessa, transformant-la en una aranya.

Amb el temps, Minerva va anar cobrant importància en el panteó romà. Una de les representacions artístiques més importants de la deessa és una estàtua de 3 metres d'alt, que data del S. II a. C., i que avui dia es troba en els Museus Capitolins de Roma.

CARMEN AMAYA

Carmen Amaya Amaya va ser una balladora, cantant de flamenc i actriu que va néixer a Barcelona el 2 de novembre de 1913 i va morir a Begur (Girona) el 19 de novembre de 1963. La data oficial del seu naixement encara és discutida, ja que, segons les recerques més actuals, aquesta va ser manipulada perquè la seva curta edat no li permetia treballar legalment. Això fa que trobem documentació contradictòria de la seva data de naixement i no quedi clar si va ser el 1913 o el 1918.

Es va criar entre les barraques del Somorrostro de Barcelona i, des de petita, se la coneix amb el sobrenom de La Capitana. Va debutar, amb quatre anys, al Teatre Espanyol del Paral·lel i poc temps després va fer un gran salt actuant a París al Teatre Palace amb el Trio Amaya, format per Carmen, la seva tia Juana La Faraona i la seva cosina Maria La Pescatera. A partir d'aquest moment la seva carrera va anar en ascens, la qual cosa la va portar a fer innumbrables actuacions tant a Espanya com en diferents països d'Europa, Sud-Amèrica i els Estats Units. També el món del cinema es va fixar en ella i va realitzar la seva primera interpretació l'any 1935 en la pel·lícula La filla de Juan Simón, passant de petits papers al paper de protagonista a partir de 1936, amb grans èxits que la van portar a rodar algunes de les seves pel·lícules a Hollywood, Mèxic i Cuba.

Carmen va revolucionar el ball flamenc que es feia en aquell moment, i més específicament el ball de la dona, convertint-se en una referent que va enfrontar alguns dels cànons patriarcals establerts i va posar en qüestió la imatge tradicional de la identitat de la dona en el flamenc. Va trencar aquests esquemes oferint un ball propi i instintiu, en el qual els gestos i marcatges obeïen a les emocions que experimentava la bailaora, la força i la llibertat, que prevalien en qualitats reservades fins al moment per als homes. Una de les formes d'expressió del seu geni van ser no sols la velocitat i força expressiva i rítmica del seu zapateado, sinó també l'execució de les castanyoles, palmes i voltes vertiginoses, entre d'altres. A més, el ball a vegades era interpretat amb pantalons, en lloc de vestit. Amb la seva manera de ballar demostrava que, per a ella, el flamenc era sentiment, ànima i passió.

No se sap fins a quin punt Carmen Amaya era conscient de la imatge de revolució femenina que representava. Va promocionar la imatge d'una dona reeixida, apoderada en la seva professió i allunyada dels rols femenins de l'època, revolucionant el concepte de lideratge femení i transcendent tant els convencionalismes artístics com socials. La seva personalitat ha estat glossada per diverses personalitats del món de la flamencologia, la literatura i la crítica, considerant-la la bailaora de més impacte internacional del S.XX.

Amb la col·laboració del Departament d'Igualtat i Feminismes